

กรมทรัพย์สินทางปัญญา แจงข้อกฎหมายใช้ Generative AI สร้างสรรค์ผลงานเพลง ย้ำใช้ผลงานมีลิขสิทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาต อาจเข้าข่ายละเมิดฯ แนะตรวจสอบสิทธิ-ขออนุญาตก่อนใช้ ส่งเสริมใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ แจงข้อกฎหมายลิขสิทธิ์เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI มาใช้สร้างสรรค์ผลงานเพลงและเผยแพร่บนโลกออนไลน์ เพื่อสร้างความชัดเจนให้แก่ประชาชน คีเอร์เตอร์ ผู้ประกอบการ และนักพัฒนา AI โดยย้ำว่า การนำผลงานต้นฉบับที่ยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์มาสร้างสรรค์ผลงานใหม่โดยใช้ AI หากมีการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่เข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย อาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ พร้อมแนะผู้ใช้งาน AI ตรวจสอบสิทธิและขออนุญาตก่อนนำผลงานของผู้อื่นไปใช้ เพื่อส่งเสริมการใช้ AI อย่างรับผิดชอบและเคารพสิทธิของผู้สร้างสรรค์

นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เปิดเผยว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Generative AI) ถูกนำมาใช้ในการสร้างผลงานเพลงและเผยแพร่บนโลกออนไลน์อย่างแพร่หลาย ทั้งการเปลี่ยนเสียงศิลปิน (AI Voice Conversion) การรีมิคซ์เพลง (AI Remix) และการใช้เพลงต้นฉบับเป็นข้อมูลอ้างอิงในการสร้างเพลงใหม่ ส่งผลให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานจากผลงานอันมีลิขสิทธิ์ร่วมกับ AI ซึ่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ AI เป็นการเฉพาะ และยังไม่มีแนวคำพิพากษาของศาลที่เป็นบรรทัดฐานในประเด็นดังกล่าว กรมฯ จึงขออธิบายตามหลักกฎหมายลิขสิทธิ์ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง

นางอรมน กล่าวว่า การนำเพลงต้นฉบับที่ยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมาใช้กับ AI เพื่อเปลี่ยนเสียงศิลปิน รีมิคซ์เพลง หรือสร้างเพลงใหม่ โดยยังคงองค์ประกอบสำคัญของผลงานเดิม เช่น คำร้อง ทำนองดนตรี หรือสาระสำคัญของผลงานไว้ จนสามารถรับรู้ถึงความเชื่อมโยงกับผลงานต้นฉบับ อาจเกี่ยวข้องกับ การทำซ้ำหรือการดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ เนื่องจากระบบ AI อาจต้องมีการทำสำเนาหรือประมวลผลไฟล์เพลง ในระหว่างกระบวนการทำงาน ดังนั้น หากดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การทำซ้ำหรือดัดแปลงเพื่อการวิจัยหรือศึกษาที่ไม่ใช่การแสวงหากำไร ก็อาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ การพิจารณาจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและลักษณะของผลงานเป็นรายกรณี

อย่างไรก็ดี หากผลงานเพลงนั้นสิ้นสุดอายุการคุ้มครองและตกเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) แล้ว โดยหลักการสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลหรือเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ด้วย AI ได้

โดยไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่การใช้ประโยชน์ดังกล่าวควรคำนึงถึงสิทธิอื่นที่อาจยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น สิทธิในสิ่งบันทึกเสียง สิทธิในการแสดง งานดัดแปลง หรือผลงานอื่นที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากผลงานเดิมและยังคงมีอายุความคุ้มครองอยู่

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา แนะนำว่า ผู้สร้างสรรค์และผู้ใช้งาน AI ควรตรวจสอบสถานะลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้องก่อนนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ หากการใช้งานเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิที่กฎหมายสงวนไว้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ใช้งานควรได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และอาจต้องชำระค่าตอบแทนหรือค่าลิขสิทธิ์ตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน เว้นแต่การใช้นั้นจะเข้าเงื่อนไขข้อยกเว้นตามกฎหมาย ซึ่งผู้ใช้งานควรตรวจสอบขอบเขตและเงื่อนไขของการอนุญาตให้ชัดเจน ทั้งนี้ การได้รับอนุญาตให้ใช้ผลงานในลักษณะหนึ่งมิได้หมายความว่าสามารถนำไปใช้ในลักษณะอื่นได้โดยอัตโนมัติ เนื่องจากผลงานเพลงหนึ่งเพลงอาจเกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ทรงสิทธิหลายฝ่าย อาทิ ผู้ประพันธ์คำร้อง ผู้ประพันธ์ทำนอง ผู้เรียบเรียงดนตรี ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงและผู้แสดง ผู้สร้างสรรค์จึงควรศึกษาข้อกฎหมาย หรือขอคำปรึกษาจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา ก่อนดำเนินการ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการละเมิดลิขสิทธิ์และข้อพิพาททางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้น

นางอรมน กล่าวเพิ่มเติมว่า หากเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้ผลงานร่วมกับ AI หรือข้อพิพาทด้านลิขสิทธิ์ในลักษณะอื่น กรมฯ พร้อมให้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีผู้เชี่ยวชาญของกรมฯ เป็นคนกลางช่วยให้คู่กรณีเจรจาทางออกร่วมกันบนพื้นฐานของข้อกฎหมายและความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งที่ผ่านมา กรมฯ ได้ประสบความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกรณีที่มีการนำคอนเทนต์ไปดัดแปลงด้วย AI และเผยแพร่บนแพลตฟอร์มออนไลน์โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยกรมฯ ได้เชิญทั้งสองฝ่ายร่วมพูดคุยทำความเข้าใจข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายร่วมกัน จนนำไปสู่ทางออกที่เหมาะสมและบรรลุข้อตกลงร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินในชั้นศาล สะท้อนว่าการไกล่เกลี่ยเป็นอีกทางเลือกที่ช่วยลดระยะเวลา ลดค่าใช้จ่าย และรักษาความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน

สำหรับประชาชนที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้ AI ร่วมกับผลงานอันมีลิขสิทธิ์ หรือกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง หรือประสงค์ขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สายด่วนกรมทรัพย์สินทางปัญญา โทร. 1368